

stiano nomine censeri possunt, absque petitione principii ut commune utriusque fundamentum supponere possemus divinitatem et inspirationem librorum sacrorum.

CAPUT II.

DE DIVINAE TRADITIONIS FORMALI RATIONE UT EXHIBETUR
IN CONSTITUTIONE ECCLESIAE INDE AB AERVO APOSTOLICO.

THESIS VIII.

*Formalis ratio Traditionis demonstratur ex constitutione
et ex principiis Ecclesiae.*

« Juxta formam ac institutionem, quam ex evangelicis et apostolicis scriptis demonstravimus, Ecclesia aevi apostolici et sequentium deinceps aetatum constituta exhibetur in ceteris idoneis monumentis, et tum professione diserta tum constante modo agendi semper et ubique hoc nixa principio: successores esse Apostolorum, qui perpetua serie et mutua communionem cohaerentem per charisma veritatis custodiant depositum fidei, ut nihil detrahi, nihil addi possit coelesti dogmati, quod semel revelatum esse sufficiat. »

I. Cum agitur de ipsis principiis ac fundamentis religionis christianae, de principiis quae non solum sunt in theoretica professione, sed quae practice in usum ita veniunt quotidie, ut ex iis universim lex credendi, tota fides et vita christiana pendeat; prorsus evidens est, fieri non potuisse, ut Ecclesiarum constitutio, docendi et credendi norma, ab Apostolis secundum Christi mandatum in universo orbe tradita ac disposita, in omnibus Ecclesiis longe lateque diffusis corrumpere et mutaretur in aliam plane oppositam, quando Apostolis paulatim defunctis eadem Ecclesiae ab ipsis constitutae transierunt in successiones sequentes, non sane alia generatione repente substituta priori, sed continua serie pastoribus et plebibus prioris ac sequentis generationis inter se nexis, ac generationibus una alteri velut commixtis. Quare si in his sequentibus successionebus reperiuntur Ecclesiae ubique constitutae et gubernatae eo principio Traditionis, quod ex scriptis evangelicis et apostolicis demonstravimus a Christo institutum, ab Apostolis secundum Christi dispositionem in usum deductum; ineluctabili argumento totius historiae comprobabitur, verum

sensum institutionis Christi et Apostolorum illum esse, quem ex ipsis Scripturis superius proposuimus. Si igitur thesis nostra spectetur *polemice* adversus Protestantes, non appellamus ad testimonia et ad doctrinam antiquitatis christianae tamquam ad authenticam propositionem revelationis de principio et organo conservandae integritatis depositi, quam authenticam illi negant; sed appellamus ad antiquitatis sententiam unanimes tamquam ad *historicum testimonium fidei*, quod et illi et quivis homines sanae mentis agnoscunt et negare non possunt; ex quo scilicet testimonio intelligamus, quid universa antiquitas ut institutionem ac doctrinam Christi et Apostolorum crediderit, et semper ac ubique professam sit. Ex hac vero testificatione inferimus, sensum verbi Dei quod et ipsi in Scripturis agnoscunt, de Traditionis principio non posse esse alium, nisi quem universa antiquitas theoretice et practice semper et ubique professam est, et Ecclesia catholica adhuc profitetur; idque inferimus non propter supernaturalem auctoritatem testantium ab adversariis negatam, sed propter historicam impossibilitatem mutationis et corruptionis, quae continuo post Apostolos in ipsa fundamentalia principia Ecclesiae Iesu Christi inducta supponi deberet. Hanc vim testimonii antiquitatis christianae saltem practice ne ipsi quidem Protestantes negant, qui cum fide non etiam rationem exuerunt; hinc eorum sollicitudo corradendi testimonia veterum, quae ex contextibus abrupta suam in sententiam torqueant, et eadem arte eludendi, quae principium catholicum demonstrant. Ceterum nec unica nec praecipua ratio determinans modum et valorem tractationis theologicae nobis est polemica, cum longe potius sit intelligentia distincta doctrinae fidei, et in praesenti fundamentorum fidei, ex quibus rite intellectus confutatio errorum sponte consequitur. Hisce declaratis ad demonstrationem theses accedimus.

1°. Apud Patres primae, secundae, tertiae successioneis et deinceps in omnibus Ecclesiis orientis et occidentis est axiomatis instar constans sententia, continuam successionem pastorum et doctorum divinitus ordinatam non interruptam serie cum Apostolis cohaerentem esse organon visibile ad

doctrinam Christi integram intemerate servandam et propagandam; hanc igitur ex Traditione, quae ab initio est, esse accipiendam. Iam Patres apostolici Clemens Romanus, Ignatius, Polycarpus, et paulo post Hegesippus testantur, Apostolos iuxta Christi mandatum ordinasse sibi perpetua serie in ministerio futuros successores Episcopos (1); atque adeo ut vitetur haeresis et vera servetur doctrina, coniunctionem cum Episcopis esse necessariam, qui sequendi sint tamquam Christus ipse; hocque modo tenendam esse Traditionem ab initio acceptam. Per hanc itaque successionem inde ab Apostolis perpetuam et cohaerentem, una et consentiens servanda erat doctrina in omnibus quamvis dissitis Ecclesiis (2). De nulla re magis sollicitus est s. Ignatius in suis epistolis, quam de consensu et unione cum Episcopis, ut integritas doctrinae et Ecclesiae divinitus disposita constituto servetur. « Prius admonui vos, ut unanimes sitis in sententia Dei (ἡγοῶν cogitatio manifestata, verbum, doctrina); etenim Iesus Christus, inseparabilis vita nostra, Patris est sententia (3), sicut et Episcopi per fines terrae constituti in Iesu Christi sententia sunt; unde oportet vos unanimes esse sententiae Episcopi... Quemcumque enim paterfamilias mittit ad gubernandam familiam suam, hunc ita accipere debemus sicut ipsum, qui mittit. Manifestum igitur est, quod Episcopum oporteat respicere ut ipsum Dominum. Et ipse quidem Onesimus laudat vestrum in Deo ordinem, quod omnes secundum veritatem

(1) Clem. Rom. ep. I. ad Corinth. n. 42. 44. (Vide supra p. 33.), in qua epistola, ait s. Irenaeus (III. c. 3. n. 3.), « reparat Clemens Corinthiorum fidem, et quam nuper ab Apostolis acceperat Traditionem. »

(2) « Hegesippus (medio saec. II.) in quinque commentariorum libris... scribit, se Romam usque proficiscentem plurimos Episcopos adisse et ab omnibus unam eandemque accepisse doctrinam... Romae vero cum essem, inquit, successionis (Pontificum) seriem composui usque ad Anicetum, cuius diaconus erat Eleutherus, et Aniceto successit Soter, post hunc Eleutherus. In singulis urbibus ita habet, sicut praedicant lex et prophetae et ipse Dominus » apud Euseb. H. E. I. IV. c. 22.

(3) Cf. Augustini dictum in Io. tract. 29. n. 6: « Filius est doctrina Patris. » Nazianzeno (or. 30. al. 36. n. 20) Filius est « definitio Patris » (ὅς ὅρος πρὸς τὸ ὁρίζομενον).

vivatis et quod nullus sit apud vos haeresi locus » ad Ephes. n. 3-6. Vide ad Philadelph. n. 2. 3; ad Trallian. n. 7; ad Smyrn. n. 8; ad Magnesios n. 6. 7. Scopum et materiam praecipuam epistolarum Ignatii Eusebius (H. E. III. c. 36.) his verbis comprehendit. « Singularum civitatum Ecclesias monebat imprimis, ut maxime caverent haereses tum primum erumpentes et invalescentes, hortatusque est, ut tenaciter inhaerent Apostolorum Traditioni, quam testificans iam etiam scripto consignare securitatis causa necessarium duxit. » Polycarpus ep. ad Philipp. n. 7. hunc tradit canonem ad haereses vitandas: « relinquentes vanitatem multorum et falsas doctrinas, ad traditam nobis ab initio doctrinam convertamur. » Quamvis modum Traditionis, obiter tantum mentionem iniiciens, non indicet, is non est alius quam declaratus ab Ignatio in litteris ad Polycarpi Ecclesiam (Smyrnensem) et ad Ecclesias alias scriptis, quarum collectionem Polycarpus ipse instituit (vid. ep. Polycarpi n. 13. et Euseb. III. 36) (1).

Sub idem tempus saeculo adhuc II. Irenaeus et paulo post Tertullianus adversus haereticos disputantes necesse habuerunt data opera totam doctrinam de Traditione ac Traditionis organo multis declarare et defendere. Convenit Irenaeus cum Gnosticis in principio communi, praeter Scripturas esse etiam Traditionem a Christo et ab Apostolis acceptam. Verum haeretici Traditionem iactabant occultam ad solos Gnosticos per generationum successionem derivatam; Irenaeus ex opposito ostendit, Traditionem esse publicam in Ecclesia universa; eiusque organon esse successionem Episcoporum inde ab Apostolis, quo doctrinae integritas semper servetur. « Cum ex Scripturis arguuntur, in accusationem convertuntur Scripturarum,..... quia non possit ex his inveniri veritas ab his, qui nesciunt Traditionem; non enim per litteras traditam illam, sed per vivam vocem... Cum autem ad eam iterum Traditionem quae est ab Apostolis, quae per successiones presbyterorum in Ecclesiis custoditur, provocamus eos; adversantur Traditioni... Tra-

(1) De Polycarpo legendus est Irenaeus III. c. 3. n. 4.

ditionem itaque Apostolorum in toto mundo manifestatam, in omni Ecclesia adest respicere omnibus, qui vera velint videre; et habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis et successores eorum usque ad nos » I. II. c. 2. n. 2; c. 3; I. IV. c. 26. n. 4. 5; c. 33. n. 8. Eadem de modo Traditionis adversus haereticos testatur Tertullianus. « Ceterum si quae (haereses) audent intersetere se aetati apostolicae, ut ideo videantur ab Apostolis traditae, quia sub Apostolis fuerunt, possumus dicere: *edant ergo origines Ecclesiarum suarum, evolcant ordinem Episcoporum suorum* ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis vel apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseveraverit, habuerit auctorem et antecessorem. *Hoc enim modo Ecclesiae apostolicae census suos deserunt*... Si haec ita se habent, ut veritas nobis adiudicetur, quicumque in ea regula incedimus, quam Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo tradidit, constat ratio propositi nostri defimentis, non esse admittendos haereticos ad incedendam de Scripturis provocationem, quos sine Scripturis probamus ad Scripturas non pertinere » Praescript. c. 32. 37; contr. Marc. I. I. c. 21; I. IV. c. 5. Hoc idem fundamentum Origenes supponit christianae theologiae, quam exposuit in libris de Principiis. « Cum multi sint qui se putant sentire quae Christi sunt, et nonnulli eorum diversa a prioribus sentiant; servetur vero ecclesiastica praedicatio per successionis ordinem ab Apostolis tradita, et usque ad praesens in Ecclesiis permanens: illa sola credenda est veritas, quae in nullo ab ecclesiastica et apostolica discordat Traditione » de Princip. praefat. n. 2.

Vide etiam Cyprian. epp. 27. 69; Athanas. de decret. Nic. caen. n. 27; Epiphan. haeres. 27. n. 6. (Carpocratianorum); haeres. 56. n. 3. (Melchisedechian.); Optatum contra Parmen. I. II. n. 2. 3. August. de utilit. credendi c. 17; contr. epist. fundamenti c. 4; ep. 53. al. 165. n. 2. ad Generosum; ep. 118. al. 56. n. 32. ad Dioscorum; Vincent. Lirin. Commo. nit. c. 9. 33.

Hinc Patres omnes, qui plerique ipsi pastores erant, vel

saltem testes praesentes principiorum quibus Ecclesiae regebantur, repetunt et inculcant hoc esse munus, hanc sollicitudinem praecipuum Episcoporum, ut doctrinam a maioribus acceptam tradant integram tamquam depositum suis successoribus. « Agnitio vera est (γνωσις ἀληθινή) doctrina Apostolorum, et antiquus Ecclesiae status (το ἀρχαίον της εκκλησίας σύστημα) in universo mundo, et character corporis Christi secundum successiones Episcoporum, quibus illi eam quae in unoquoque loco est, Ecclesiam tradiderunt: quae pervenit usque ad nos custoditione Scripturarum tractatio plenissima, neque additamentum neque ablationem recipiens, et lectio sine falsatione et secundum Scripturas expositio legitima et diligens et sine periculo et sine blasphemia » Iren. IV. c. 33. n. 8; cf. I. I. c. 10. n. 2. « Nobis, inquit Tertullianus, nihil ex nostro arbitrio inducere licet, sed nec eligere (1), quod aliquis de arbitrio suo induxerit: Apostolos Domini habemus auctores, qui nec ipsi quidquam ex suo arbitrio quod inducerent, elegerunt; sed acceptam a Domino disciplinam fideliter nationibus adsignaverunt » Tertull. Praescript. c. 6; cf. c. 9. Augustinus appellans contra Pelagianos « ad sanctos et in sancta Ecclesia illustres antistites Dei, » eorum auctoritatem hac potissimum ratione probat: « quod invenerunt in Ecclesia, tenerunt; quod didicerunt, docuerunt; quod a Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt » contr. Iulian. I. II. n. 34. Vide Recognitiones Clement. I. VIII. n. 37. (Galland. T. II. p. 298.); Athanas. ad Serapion. ep. I. n. 28; Basil. ep. 145. T. III. p. 233; Epiphan. haeres. 56. n. 3; Lirinens. Commo. nit. n. 12. 14. 26. 27. 32.

2. Criterium integritatis doctrinae apostolicae in Ecclesiis perpetua successione derivatae semper habebatur Ecclesiis apostolicis et nominatim cum Ecclesia Petri; in quo ultimo etiam solo et per se spectato continetur et contineri semper credebatur demonstratio tum sincerae apostolicae doctrinae tum communionis cum Ecclesia universa.

Testimonium celebre est Irenaei I. III. c. 3, qui ad de-

(1) Alludit ad nomen ἀίρεσις, quasi latine electio diceretur.

monstrandam « Traditionem Apostolorum in toto mundo manifestatam in omni Ecclesia, » : satis esse testatur indicare « maximae et antiquissimae et omnibus cognitae, a gloriosissimis duobus Apostolis Petro et Paulo Romae fundatae et constitutae Ecclesiae eam, quam habet ab Apostolis Traditionem et annuntiatam hominibus fidem per successionem Episcoporum pervenientem usque ad nos, » quoniam nimirum « ad hanc Ecclesiam propter potentiorum principalityatem (1) necesse est omnem convenire (2) Ecclesiam, hoc est eos qui sunt undique fideles, in qua semper ab his qui sunt undique, conservata est (3) ea quae est ab Apo-

(1) Massuetus legit: *potiorem* principalityatem, sed fatetur solum Cod. Claromont. habere *potentiorum* et littera *n* expuncta *potiorem*: in ceteris Codd. et edit. legi *potentiorum*. Quia textus graecus Irenaei desideratur, coniecturas diversas proposuerunt eruditi: *δια τῶν ἰκανωτέρων ἀγγέλων* Griesbach; *ἑκέρτερον πρῶτον* Salmasius; *ὑπερτέρον πρῶτον* Massuetus; *διακρίτουσαν πρῶτον* Thiersch. Verum P. Schneemann in praecleara dissertatione, qua verum sensum huius loci illustravit et adversus detorsiones Protestantium vindicavit (in Ephemeride Der Katholik 1867. T. XVII. p. 419.), comparando omnia loca in quibus vox *principalitatis* occurrit, sin minus certum saltem probabilissimum ostendit, graece fuisse *πρῶτον*. Ceterum quodcumque ex his vel geminis nominibus supponatur, ex contextu et tota argumentatione Irenaei clarissimum est, non posse significari nisi potiorem potestatem, principatum, primatum Ecclesiae Romanae; in hac enim *principalitate* Irenaeus constituit fundamentum et principium unitatis fidei omnium Ecclesiarum seu totius Ecclesiae universalis. Discrimen solum est, quod vox *πρῶτον* etiam per se et etymologicè spectata non admittit aliam significationem, *ἀρχή* et *πρῶτον* per se fortasse sensus ambigui determinantur ex ipso contextu ad hanc significationem *principatus* ac *primatus*, quam certe expressit vetustissimus et forte Irenaeo coaevus interpres per *potentiorum principalitatem*. Sicut Irenaeus Romanae Ecclesiae *principalitatem*, ita Cyprianus (ep. 55. p. 86.) appellat « Petri cathedram atque Ecclesiam principalem; » Augustinus « Romanam Ecclesiam, in qua semper viguit apostolicae cathedrae principatus » (ep. 43. n. 7.); « Apostolatus (Petri) principatus omnibus episcopatus praeferrendum, » ut adeo « distet cathedrarum gratia » de Bapt. l. II. c. 1. n. 2.

(2) Συμῆκτον ἰ. e. concordare. Confer: « qui ex variis et differentibus gentibus in unam cohortem fidei convenientes fiunt homines » Iren. l. IV. c. 21. n. 3.

(3) Pronomen in qua pertinet ad Ecclesiam Romanam; sensus enim est, ab omnibus Ecclesiis seu ab omnibus qui sunt undique fideles, in

stolis *Traditio*. » Unitatem praedicationis et consensionem totius Ecclesiae vide egregie descriptam ab Irenaeo l. I. c. 10. n. 2; l. V. c. 20. n. 1. Efficacissime Tertullianus: « Ecclesias (Apostoli) apud unamquamque civitatem condiderunt, a quibus traducem fidei et semina doctrinae ceterae exinde Ecclesiae mutuatae sunt, et quotidie mutantur, ut Ecclesiae fiant; ac per hoc et ipsae apostolicae deputantur ut soboles apostolicarum Ecclesiarum... Dum una omnes, probant unitatem, dum est illis communicatio pacis et appellatio fraternitatis et contesseratio hospitalitatis, quae iura non alia ratio regit quam eiusdem sacramenti (professionis fidei) una *Traditio*... Quid autem praedicaverint (Apostoli), id est quid illis Christus revelaverit, et hic praescribam, non aliter probari debere nisi per eandem Ecclesiam, quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis praedicando tam viva, quod aiunt, voce quam per epistolas postea. Si haec ita sunt, constat proinde omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis apostolicis matricibus et originalibus fidei conspi-

Ecclesia Romana tamquam in principio et in causa unitatis fidei conservatam esse Traditionem Apostolicam; sicut Optatus dicit loco mox citando, « in una cathedra Petri unitatem ab omnibus servari. » Quoad rei summam non magni interesset, si quis concederet, particulam in qua referri ad nomen propinquius omnem Ecclesiam, Tum omnis Ecclesia in qua ab omnibus fidelibus ubique terrarum conservata est *Traditio*, non posset esse nisi *tota universalis Ecclesia* *παντὴ ἡ ἐκκλησία*, sicut paulo ante dixit « Traditionem Apostolorum in toto mundo manifestatam in omni Ecclesia », et alibi (l. II. c. 9. n. 1.) dicitur « Ecclesia omnis per universum orbem accepisse ab Apostolis Traditionem. » Significaretur ergo: cum Ecclesia Romana necesse esse consentire Ecclesiam universalem, in qua Ecclesia universali semper integra conservata est *Traditio*; ratio autem huius necessarii consensus simulque consequentis ex hoc consensu conservatae unitatis et integritatis in doctrina tradita collocatur in potentiori principalitate eiusdem Romanae Ecclesiae. Per se patet, distinctionem quae hic iniici videtur, inter Ecclesiam Romanam et universalem, non esse *separationis* sed *unionis* sicut inter caput et totum corpus. Huius testimonio Irenaei conferenda sunt verba Nicolai I. Pontificis ep. ad Photium. « Cum *universa credentium multitudo ab sancta Romana Ecclesia quae omnium copus est Ecclesiarum, doctrinam exquirat, integritatem fidei deposcat, delictorum veniam postulet, necessarium est, ut magnam nos curam qui ad hoc vocati sumus, adhibeamus » (Hard. T. V. p. 1046.).*

rat, veritati deputandam, sine dubio tenentem quod Ecclesiae ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit... Communicamus cum Ecclesiis apostolicis, quod nulli doctrina diversa: hoc est testimonium veritatis » Tertull. Praescript. c. 20. 21; cf. 32. 36.

Consulantur Cyprian. de unit. Ecclesiae p. 195; ep. 42. p. 57; ep. 52. p. 73. (ed. Baluz.); PP. Antiochen. contr. Paul. Samosat. ep. synod. (inter Opp. Dionys. Alexand. ed. de Magistris p. 280. 281.); Athanas. de decret. Nic. Synodi n. 4; Episcoporum Aegypti ep. apud Theodoret. Hist. Ecl. l. IV. c. 3; Basil. ep. 251. al. 72. n. 4; Epiphani. haeres. 31. p. 202. (ed. Petav.); Optat. l. VII. n. 5; August. cont. litt. Petilian. l. II. c. 51; Cassian. de Incarnat. l. I. c. 6; Lirinens. Commonit. n. 4. 8. 23. 38. 39; Leontius cont. Nestor. l. I. (Galland. T. XII. p. 667.); Episcopi orientales ad exstinguendum schisma Acacianum et postea Photianum in VIII. Synodo subscribentes professioni fidei a Pontificibus Hormisda et Hadriano II. propositae Hard. T. II. p. 1017. 1030; T. V. p. 773. 785. 786. coll. 1029; Agatho Pontifex ep. ad Imp. Hard. T. III. p. 1080. 1081.

Hanc a Christo ipso institutam unitatem et consensionem Episcoporum quae per unionem et consensum cum successore Petri efficiatur et conservetur, tamquam criterium integritatis doctrinae declarant praeterea ss. Patres, dum eandem describunt in ipsis Apostolis ut repraesentantibus totam suam successionem (vide supra p. 32. sq.). « Negare non potes, inquit Optatus Donatistae Parmeniano, scire te in urbe Roma Petro primo cathedram episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium Apostolorum caput Petrus, unde et Cephas appellatus est: *in qua una cathedra unitas ab omnibus servaretur, nec ceteri Apostoli singulas sibi quisque (disinectas) defenderet, ut iam schismaticus et peccator esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret* » Opt. l. II. n. 3. (Galland. T. V. p. 471.). Cf. Tertull. contr. Marcion. l. IV. c. 2; Hieronym. ep. 112. n. 8. (ed. Vallarsi); August. contr. Faust. l. XXVIII. c. 4; Theophil. Alexandrin. ep. ad Episcopos Aegypti (Galland. T. VII. p. 617.); Sophron. ep.

synod. ad Serg. CP. lecta in Synodo VI. (Harduin. T. III. p. 1260).

Sollicitudo ss. Patrum enumerandi et demonstrandi perpetuam successionem apostolicam in Ecclesia Romana, « ad quam propter potentioorem principalitatem necesse est omnem convenire Ecclesiam, » profecta est ex eodem studio et directa ad eundem finem, ut scilicet immediate demonstrent successionem vere apostolicam custodum fidei, et mediate ex communione Ecclesiarum inter se et cum Ecclesia Romana omnium membrorum et totius corporis unitatem continente ostendant integritatem fidei apostolicae. Ad hunc scopum continuam seriem successorum Petri se consignasse diserte profitentur Irenaeus l. III. c. 3; Ephraem Syrus apud Asseman. Bibl. Orient. T. I. p. 129; Optatus l. II. n. 3; Epiphanius haeres. 27. n. 6; Augustinus ep. 53. al. 165. n. 2. cf. Tertull. Praescript. c. 32. « Nemo miretur, inquit Epiphanius post descripta omnium Pontificum nomina, quod singula tam diligenter percurrerim; *per haec enim veritas perenniter manifesta ostenditur.* »

Enimvero petra super quam Christus suam aedificavit Ecclesiam, ut portae inferi non praevaleant adversus eam, Petrus nempe in sua perpetua successione iuxta institutionem Christi (Matth. XVI. 18.) est principium unitatis visibilis, qua tota Ecclesia una est in communione et fidei consensione; atque ita petra a Christo posita intelligitur esse *causa formalis*, ut Ecclesia docens sit unum corpus per assistentiam Spiritus Sancti tamquam per *causam efficientem* infallibile in suis definitionibus ad conservandum et explicandum fidei depositum. Corpus nempe Ecclesiae docentis non est simpliciter *Ecclesia docens*, cui promissa est assistentia Spiritus veritatis et tutela Christi in docendo, nisi quatenus suo visibili capite velut informatur, ut sit simpliciter *Ecclesia docens*, eaque constituta sub assistentia Spiritus veritatis, per quam est infallibilis. Ideo dixi, *causam formalem* seu velut *formam constituentem* corporis infallibilis esse caput visibile ipsius corporis; *causa vero efficiens* infallibilitatis nec est nec esse potest alia nisi assistens Spiritus veritatis.

Verum ut Petrus in perpetua sua successione principium *activum* sit confirmando fratres ad fidei consensionem et continendo Ecclesiae unitatem in petra, ad hunc finem Christus rogavit, ut fides Petri perenniter permanentis non deficiat in suo hoc officio et munere divinitus iniuncto, contulitque petrae per se spectatae firmitatem, cui inniteretur perpetuo firmitas Ecclesiae, quae in hac unione cum petra et per petram a Christo Deo est constituta columna et firmamentum veritatis. Ideo in successore Petri per se spectato infallibilitas ad doctrinas fidei sua definitione proponendas et decidendas eiusdem rationis est ac in toto corpore Ecclesiae docentis suo capiti unitae. Sed haec alium postulant locum et longe ampliorem tractationem.

3°. Iam hoc principium, quod successio apostolica sic unita ac consentiens *sub assistentia est Spiritus Sancti*, inde ab Ecclesiae primordiis constituit summam et fastigium totius doctrinae de authentico organo Traditionis. Semper et ubique explicita vigeat professio, causam efficientem, per quam in successione perenni et in unitate custodum fidei conservetur integra doctrina, iuxta promissionem etiam in Scripturis consignatam ex donatione Christi esse ipsum Spiritum veritatis. Id enim fieri aiunt « per charisma veritatis certum » Iren. IV. c. 26. n. 2; « per operationem Spiritus » id. III. c. 24. n. 1. (1); « per doctorem veritatis, qui non sinit Ecclesias aliter intelligere aliter credere, » quam ab Apostolis acceperit Tertull. Praescript.

(1) « Praedicationem Ecclesiae undique constantem et aequaliter perseverantem... perceptam ab Ecclesia custodimus, et quae (praedicatione) semper a Spiritu Dei, quasi in vase bono (in Ecclesia) eximium quoddam depositum, invensensens et invensescere faciens ipsum vas, in quo est. Hoc enim Ecclesiae creditum est Dei munus... et in eo disposita est communicatio Christi i. e. Spiritus Sanctus... In Ecclesia enim posuit Deus Apostolos, prophetas, doctores (1. Cor. XII. 28.) et universam reliquam operationem, cuius non sunt participes omnes, qui non currunt ad Ecclesiam... Ubi enim Ecclesia, ibi Spiritus Dei; et ubi Spiritus Dei, illic Ecclesia et omnis gratia: Spiritus autem veritas » Iren. III. 24.
« Quapropter eis, qui in Ecclesia sunt, presbyteris obaudire oportet, his qui successione[m] habent ab Apostolis... qui cum episcopatus successione charisma veritatis certum secundum placitum Patris acceperunt » Id. IV. 26.

c. 28. (1), « per Dominum Ecclesiae inhabitatorem, ne eat in errorem quamlibet studiosissima speculatio » August. in Ps. 9. n. 12; « per suggestionem Spiritus sancti (ἐνχρηστος του πνευματος ἁγίου), ne a vero deficiant » Episcopi in consensione Cyrill. Alex. ep. ad Monach. (T. V. inter epistolas p. 4.); « per charisma acceptum ad docendum in eodem Spiritu, et per Spiritum Patris, qui in eis loquitur » Leon-tius contr. Aphthartodocetas (Galland. XII. p. 682.). Consensionem in unam veritatem nihil impedit montium et marium disunctio, quia consensionem ipsam unus efficit Spiritus, et dum in unitate manent, « omnes ab una Spiritus gratia edocti sunt » (2) Theodoret. dial. de Incom-mutabili (T. IV. p. 32.). Quocirca doctores et pastores « in Ecclesia Dei divinitus per tempora et loca dispensatos quisquis in sensu catholici dogmatis unum aliquid in Christo sentientes contempserit, non hominem contemnit sed Deum » Lirinens. c. 40. Quod « in Sede apostolica inviolabiliter semper catholica custoditur religio, » huius privilegii ratio est, « quia non potest D. N. Iesu Christi praetermitti sententia dicentis: tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam » (Professio orientalibus proposita et ab eis subscripta tempore Hormisdas et in Conc. VIII. II. cc. supra). Cf. Basil. contr. Eunom. I. I. n. 3; Hieronym. in Amos IX. 15. (in fine); Augustin. sermon. de symbolo ad Catechum. n. 14. (T. VI.).

4°. Ex propositis capitibus consequitur id, quod Patres vetustissimi non minus inculcant, primum omnium quaeren-

(1) « Age nunc omnes (Ecclesiae) erraverint, deceptus sit et Apostolus de testimonio reddendo, nullam respexerit Spiritus Sanctus, ut eam in veritatem deduceret, ad hoc missus a Christo, ad hoc postulatus de Patre, ut esset doctor veritatis; neglexerit officium Dei villiens, Christi vicarius (cf. *alium* Paraclitum mittam vobis Io. XIV.), sinens Ecclesias aliter interim intelligere, aliter credere, quod ipse per Apostolos praedicebat; aequid verisimile est, ut tot ac tantae in unam fidem erraverint? » Tertull. ibi.

(2) Ὅπο μὲν γὰρ ἴσταντες πνευματικὴς ἐνχρηστος χάριτος. Confer his locutionibus declarationem Concilii Tridentini: « sancta ipsa synodus a Spiritu Sancto... edocta atque ipsius Ecclesiae iudicium et consuetudinem secuta » etc. Sess. XXI. c. 1; Sess. XIII. prooem.

dum esse, ubinam sit Ecclesia a Christo instituta et ab Apostolis propagata; in hac enim necessario reperiri totam Christi doctrinam, et ab Ecclesia eam sincere praedicari. « Fugere igitur oportet sententias ipsorum. . . *confugere autem ad Ecclesiam, et in eius sinu educari et Dominicis Scripturis enutrir* » Iren. I. III. c. 4; c. 24. n. 1; I. V. c. 20. n. 2. Legantur Ignatius ad Magnes. n. 7; Theophil. Antiochenus ad Autolye. I. I. n. 14; Clemens Alexand. Strom. VII. p. 755; Tertull. Praescript. c. 19. 37; Origen. de Princ. praefat.; Cyrill. Hierosol. cateches. XVIII. n. 26. 27; Hieronym. dialog. contr. Lucifer. (ad finem); Augustin. de util. cred.; contr. ep. fundamenti c. 4. 5.

II. Si a constanti et universali doctrina hucusque exposita praescindatur, modus agendi et practice indicandi de veritate vel falsitate dogmatum ac sententiarum quae in quaestionem vocabantur, semper et ubique observatus id ipsum quod diximus, evidenter demonstrat, totam nempe antiquitatem christianam hoc principio informatam, hoc fundamento nixam: legem conservari et tradi revelationem per consentientes pastores et doctores Ecclesiae a Christo datos (Eph. IV. 11.); ideo hunc consensum in doctrinam tamquam revelatam esse criterium certum Traditionis divinae inde ab Apostolis derivatae; ac proinde quamvis doctrinam novam repugnantem tali consensui hoc ipso repugnare revelationi ac Traditioni divinae.

1°. Tamquam argumentum princeps, contra quod nulla valeret exceptio, ad demonstrandam doctrinam revelatam et ad convincendum errorem oppositum semper valebat illud: « sic credit quae sub coelo est, catholica Ecclesia, et omnes Episcopi consentiunt nobiscum » Conc. Antioch. contr. Paul. Samosat. (Mansi T. I. p. 1033.); Conc. Nicaen. in fine symboli; Concilia subsequencia. Vide Athanas. de Synodis n. 5; ad Epictet. 3; Augustin. de Baptism. I. II. c. 9. n. 14; I. VII. c. 5; Cyrill. Alex. ep. synodica 3. ad Nestor. n. 5. 7. (in ed. Garner. Opp. Marii Mercator. T. II. p. 71.).

Hinc ad singulorum sive Episcoporum sive fidelium orthodoxiam probandam appellatum est ad communionem cum

Episcopis consentientibus Ecclesiae catholicae, vel cum Ecclesiis apostolicis et maxime cum centro ac vinculo unitatis et consensionis Pontifice Romano. Ita contra Gnosticos Iren. et Tertull. locis supra citatis (Iren. III. c. 4. n. 1; cf. I. I. c. 10. n. 2; Tertull. Praescript. cc. 20. 21. 32; contr. Marc. I. IV. c. 5.); contra Novatianos Cyprian. ep. 52. ad Antonian. et alibi; contra Semiarianos Basil. ep. 204. al. 75. ad Neocaesarenses; contra Apollinaristas Gregor. Nazianz. ep. 1. ad Cledon. T. II. p. 84. (ed. Maurin.); in schismate Antiocheno Hieronymus ep. 15. n. 2. ed. Vallarsi al. ep. 57; contra Donatistas Optatus I. II. n. 3. 5. 11. (Galland. V. p. 471-473.) et Augustinus ep. 43. al. 162. n. 1. 7. 19; ep. 44. al. 163. n. 3. 6; contra Monophysitas Episcopi orientales in professione fidei praescripta ab Hormisda Pontifice, et contra Photianos in Synodo VIII. (Harduin. Conc. Collect. II. cc. supra).

2°. Quoniam doctrina fidei tradita est a Deo Apostolis, ab Apostolis Ecclesiae, et iugiter conservata a subsequentibus pastoribus et doctoribus; hinc semper appellatum est ad antiquitatem doctrinae ab haereticis impugatae; antiquitas autem demonstrabatur ex testimonio et consensione Patrum antecedentium. Vicissim eadem ratione demonstrabatur oppositae doctrinae novitas, et propter ipsam novitatem damnabatur, quod repugnaret fidei a maioribus acceptae. Unde principium alterum: sequendam *antiquitatem*, de qua constat ex Traditione; omnem doctrinae *novitatem* oppositam arcendam esse. « Id verum, quod prius; id prius, quod ab initio; id ab initio, quod ab Apostolis » Tertull. cont. Marc. IV. c. 5. « Nihil innovetur, nisi quod traditum est » (1) Stephanus I. Pontifex (apud Cyprian. ep. 74.)

(1) Verba Stephani in causa rebaptizantium quoad grammaticam constructionem aliquantisper singularem conferri possunt cum verbis Patrum Chalcedonensium in vetusta versione latina (Hard. II. p. 650.), ubi sunt de epistola Leonis Pontificis: « nihil praeter fidem quae olim a SS. PP. annuntiata est, venerabilis Romanus Pontifex innovavit » (εἰς οὐδὲν τῆς παλαιᾶς κατὰ τὸν ἄγιον πατέρα κληρονομηθείσης πίστεως ὁ θεοφιλέτης τῆς Ῥωμῆς πατριάρχης προσέθετος). Eusebius (H. E. VII. c. 3.) ait: « Stephanus nihil recens innovatum praeter Traditionem quae ab initio obtinuerat, innovandum ratus est » (μηδὲν τι νεώτερον κατὰ τὴν κλη-

« Desinat incescere novitas vetustatem » Coelestinus I. Pontif. ep. 21. n. 2. « Nihil liceat novitati, quia nihil adfici convenit vetustati » Xystus III. Pontif. ep. 6. n. 7. cf. Vincent. Lirinensem c. 43. Hoc modo damnati sunt Gnostici alique vetusti haeretici (Iren. III. 4; V. 20; Clem. Alex. Strom. VII. p. 762. 764; Tertull. Praescript. 8. 9. 10. 25. 26; contr. Praxeam c. 2; contr. Marc. IV. 5.); dissentientes de valore baptismi haeticorum (Stephan. Pontifex apud Cyprianum ep. 74. ad Pompei. et Lirinens. n. 9. 10.); Novatiani (Pacian. ep. 3. n. 1. 2.); Ariani in Concilio Nicaeno (Athanas. de Synod. n. 4. 9; Hilar. ad Constant.

τηρασαν ἀρχαίαν παράδοσιν ἱμακνωτορίων). Unde non facile concedam auctori « Defensionis Cleri Gallicani » l. IX. c. 3, istud nihil innocetur referri ad hominem suscipiendum in Ecclesia, ut sensus sit, nihil prae-ter id quod traditum est, esse in homine innovandum, nempe ut rever- sis ab haeresi manus imponatur ad poenitentiam. Secundum modum lo- quendi Scripturae et PP. dici quidem potest hominis innovatio per baptismum, sed innovatio (ἀνακαινώσις) seu regeneratio per poeniten- tiam nulla est (cf. Heb. VI. 6.). Stephanus itaque vetat innovationem circa Traditionem: nihil novi iudicatur, nisi (sed) hoc tantum servetur, quod traditum est, ut manus imponatur in poenitentiam. Ita ipse Cy- prianus verba intellexit. « Praecipit (inquit l. c.) nihil aliud innovari, nisi quod traditum est; quasi is innovet, qui unitatem tenens unum baptismum uni Ecclesiae vindicet, et non ille utique qui unitatis oblitus mendacia et contagia profanae tinctionis (baptismatis haeticorum) usurpat. » De impositione manuum in poenitentiam vide dissertationem Petri Constant (Epistolae RR. PP. p. 238. sqq.).

Quorum si verba Stephani per se spectentur, directe non definiunt quaestionem fidei; sed continent praecipuum traditae disciplinae invio- labilitate servandae, quae pro fundamento habet doctrinam fidei « post Cypriani passionem » directe et in se definitam. Verba Stephani sunt: « si quis de quacunque haeresi venerit ad vos, nihil innovet, nisi quod traditum est, ut manus illi imponatur in poenitentiam » (apud Cyprian. ep. 74. ad Pompei.). Nimirum ut Augustinus ait, « nondum erat diligenter illa baptismi quaestio pertractata; sed tamen saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia in ipsis quoque schismaticis et haereticis corrigere quod pravum est, non iterare quod datum est » (de Bapt. l. II. n. 12.). Hanc saluberrimam consuetudinem Romanus Pontifex ser- vari praecipit, quin tamen ipsam de ministro baptismi doctrinam, cui illa ininitur, directe et explicitè definiret. Ideo Cyprianus ab unitate Eccle- siae abscessus non est, atque hoc sensu dici potest, controversiam non directè ac immediate de fide, sed disciplinarem fuisse.

l. II. n. 4); Apollinaristae (Greg. Naz. ad Cledon. ep. 2. T. II. p. 97.); Nestoriani in Concilio Ephes. (Cyrill. ad Clericos suos n. 10. ed. Garner. Opp. Marii Merc. T. II. p. 51; Lirinens. n. 42.); Eutychniani in Concilio Chalced. (Hard. II. p. 650.); Pelagiani ac Nestoriani a Coelestino et Xysto Pontificibus (Coelestin. ep. 21. ad Gallos; Li- rinens. n. 43.); Monotheletae in Concilio Lateran. sub Mar- tino I. (Hard. III. 887.). In his et in aliis omnibus sem- per erat « negotii exitus usitatus et solitus: retenta est scilicet antiquitas, explosa novitas » (Lirinens. n. 9.). Conf. Stapleton T. I. l. VII. c. 4.

Porro in appellatione ad Patres antecedentes non tam propositum erat *historice* demonstrare doctrinae de qua quae- rebatur; derivationem ab Apostolis, quam potius argumentò *theologico* ex consensu antecedenti inferre absolutam anti- quitatem et apostolicitatem doctrinae; quia videlicet ratum erat et apud Christianos extra controversiam, Patres con- sentientes nunquam tradidisse tamquam fidei doctrinam nisi quod ipsi accepissent, nec docuisse nisi quod a suis antecessoribus didicissent (cf. supra p. 69.). Ideo in appel- latione ad antecessores, etiam testificatio consentiens pro- xime antecedentium sufficere, non autem antiquissimorum Patrum directa testimonia in medium adducere necessarium iudicabatur, ut de sententia etiam antiquissimorum et de apostolicitate doctrinae constaret. Ita saeculo V°. Patres Concilii Ephesini tamquam ad testes irrefragabiles doctri- nae apostolicae appellant ad Patres antecedentes decem, inter quos duo soli (Cyprianus et Felix Pontifex) sunt sae- culi III°, reliqui omnes IV°. vel etiam V°. (vide Lirinens. n. 42.). Leo M. ep. ad Leonem Augustum appellat ad sex Patres, quorum tres saec. IV°. alii tres V°. Hard. II. p. 65. Inter 25 Patres citatos ab Augustino l. I. contr. Iulian. duo soli (Irenaeus et Cyprianus) vetustiores sunt saeculo IV°. Pariter saeculo VII°. in Concilio Lateranensi sub Martino I. inter 20. Patres citatos nonnisi duo vel tres erant aut saltem putabantur esse superiores saeculo IV°. (Iustinus, Hippolytus, Dionysius Areopag.) Harduin. III. p. 858. In synodo sexta tum scilicet in epistola Agatho-

nis ibi recitata tum a Concilio ipso appellantur 15 Patres, quorum nullus floruit ante IV. saeculum Hard. III. p. 1094. 1202. sq.)

Concludimus confessione hominis Protestantis Münscher, qui rei evidenter convictus saltem factum agnoscit (Histor. dogmat. T. III. p. 132.). « Etiam si, inquit, nulla diserta testimonia in promptu essent de auctoritate et usu Traditionis, eius tamen vis et momentum ex multis indicis se proderet. Inde enim orta est illa sollicitudo in quavis sententia immo in quovis termino theologico suspicionem novitatis amovendi; inde Episcoporum, synodorum, et symbolorum protestatio tam frequens et expressa, nihil nisi acceptam a sanctis antecessoribus doctrinam proponi; inde studium in controversiis fidei doctrinam confirmandi auctoritate veterum, et oppositam arguendi novitatis; inde diligentia in Conciliis colligendi testimonia antiquitatis, quibus suam definitionem conformarent... Haec scilicet demonstrant, habitum fuisse criterium verae doctrinae, ut Athanasius ait (de Decretis Nic. n. 4.), cum omnes inter se consentiunt, et nec inter se nec a Patribus discrepant. »

THESIS IX.

De constitutione visibili organi Traditionis accommodatissima muneri iniuncto.

« Quamvis suprema ratio, ex qua perennis conservatio integritatis doctrinae et certitudo ac securitas de hac conservatione oritur, sit promissum et collatum a Christo perpetuum charisma veritatis; ipsa tamen visibilis constitutio et communitio custodum fidei quovis tempore ita se habuit, ut secundum suavem Dei providentiam muneri iugiter conservandas Traditionis plene respondeat. »

Sine dubio causa adaequata, qua per successores Apostolorum efficitur et infallibiliter certa redditur conservatio revelationis pridem consummatae, est Spiritus veritatis, qui successoribus Apostolorum perpetuo assistit iuxta promissiones Christi, quas et per se claras et hoc sensu ab universo nomine christiano inde ab Apostolis intellectas esse in superioribus thesibus demonstravimus. Quia vero

Spiritus Sanctus successoribus Apostolorum non adest tamquam praeconibus novae revelationis, sed tamquam custodibus depositi (th. V.), neque adest per continuas revelationes sed per assistentiam, directionem, et tutelam, ne unquam « eat in errorem quamlibet studiosissima speculatio » et diligentia humana; ideo elementum humanum, humana inquam actio, inquisitio, sollicitudo et solertia non excluditur, sed immo secundum suavem Dei dispositionem requiritur, estque hoc ipsum elementum humanum sub actione et directione Spiritus Sancti velut corpus visibile informatum spiritali charismate invisibili. Quare operae pretium erit ipsum subiectum visibile ministerii instituti ad custodiam fidei considerasse distinctius, ut intelligamus, qua perfectione ipsum hoc ministerium etiam secundum elementum visibile quovis tempore suo muneri responderit.

Dicimus itaque a) unionem et communionem visibilem custodum fidei, et b) eorundem indolem ac mores universim spectatos, simul cum principis quibus nitentur, huiusmodi esse, ut suspicio defectionis a doctrina primitus tradita et innovationis in universali praedicatione ecclesiastica inductae prorsus excludatur.

I. Ut intelligamus etiam humano elemento per se historice ac philosophice spectato repugnare innovationem contrariam apostolicae Traditioni, praecipuum locum sane obtinet unio ac communio hierarchica Episcoporum et fidelium totius Ecclesiae.

1°. Non solum semper observatum est apostolicum institutum, ut Episcopus non eligeretur, nisi prius de sinceritate eius fidei certis testimoniis constaret, « ne quis ad sacerdotalem locum indignus obreperet, » ut ait Cyprianus ep. 68; sed etiam praesertim Episcopi maiorum sedium continuo post electionem aliis collegis suis et maxime Pontifici Romano per litteras synodicas exponebant distinctam suae fidei professionem. « Apostolica et prisca Traditio in sanctis Dei per totum orbem Ecclesiis tenuit, ut qui ad episcopatum provehebantur, iis qui ante ipsos regebant summa sacerdotia, omnia sincere exponerent, quid sentirent et quomodo circa fidem se haberent... ne in vacuum

currerent » s. Sophron. Episcop. Hierosolymitan. in epistola synodica ad Honorium Pontificem et Sergium Constantinopolitanum, in qua distinctam comprehendit fidei professionem (Concil. VI. Hard. III. p. 1259.). Ratio sanctae huius institutionis per se evidens est, et egregie declaratur a s. Gregorio M. « Nam cum vicissim nobis fidei nostrae confessionem transmittimus et charitatem nostram erga nos ostendimus, quid aliud in sancta Dei Ecclesia agimus, nisi arcam bitumine linimus, ne unda erroris intret? » Gregor. I. VII. ep. 4. ad Cyriac. Constantinopol. Vide eiusdem Gregorii I. IX. ep. 52. ad Secundin.; Leonis M. ep. 69. al. 52. n. 1; ep. 70. al. 54. n. 1; ep. 14. al. 84. n. 1; Hilarii Pontificis epp. 5. et 6; Gelasii epp. 1. et 2. Per litteras communicatorias seu formatas invicem missas nominatim per communicatorias cum Pontifice Romano Episcopi omnes de fidei communione cum toto orbe securi erant (Optatus I. II. n. 3. 5. 13.). « Communicamus cum Ecclesiis apostolicis, quod nulli doctrina diversa: hoc est testimonium veritatis » Tertull. Praescript. c. 21. (cf. th. VIII.). Cui vero communicatio negabatur, is « quisquis esset, Christianus non erat, quia in Ecclesia non erat » (Cyprian. ep. 51. ad Antonian.).

2°. Sicut solliciti erant tum singuli tum omnes simul Episcopi, ut fides singulorum consentiens fidei communi omnium esset testatissima, et diligenter cavebatur, ne a fide communi quomodocumque dissidens particeps videretur communionis ecclesiae; ex ratione eadem vigili studio curabant, ut de fide una Episcoporum in singulis sedibus sese excipientium certo constaret. Cf. supra p. 69. sq. Hinc series Episcoporum orthodoxorum in diptychis singularum Ecclesiarum descripta diligentissime servabatur, reiectis iis qui defectionis a fide vel communione universae Ecclesiae suspecti fuerant. Vide Leon. M. ep. 80. c. 3. ad Anatol.; ep. Episcoporum Aegypti ad eundem (Hard. T. II. p. 698. 699.). Quanti haec res aestimata fuerit, apparet ex diuturnis controversiis e. g. de nomine s. Chrysostomi restituendo in diptycha; de delendis nominibus Acacii et successorum eius in sede Constantinopolitana, quae lis tenuit a tempore Ge-

lasii usque ad Hormisdam Pontificem. Cf. Card. Bona de Rebus liturgicis I. II. c. 12.

3°. Si quando in aliqua Ecclesia novitas doctrinae contra communem traditam fidem serpere coepisset, Episcopi erat non solum eam comprimere, sed etiam certiores reddere Episcopos alios et imprimis Pontificem Romanum, ut communi sententia ubique damnatus error ab Ecclesia arceretur. Episcopi Aegypti adversus Monophysitam Timotheum Aelurum opem postulant Anatolii Constantinopolitani Episcopi, « quatenus sancta et intemerata fides immobilis et intentabilis possit ab omni haeretica sapientia custodiri; nostrosque gemitus synodicos litteris sanctissimo Ecclesiae Romanae Pontifici Leoni, nec non et Antiocheno et Hierosolymitano atque Thessalonicensi et Ephesino Dei amantissimis Episcopis, vel aliis quibus fuerit visum, Ecclesiis indicetis, quoniam hoc delictum laesio est communis, ut omnes totius orbis Episcopi cognoscentes ea quae praesumpta sunt a Timotheo, et quia novitates exercuit, ... dignam formam quae in hoc placuerit, praebere non differant » (Hard. T. II. p. 699.). Ita Episcopi in Concilio Antiochia collecti Paulum Samosatenum deferunt Dionysio Romano Pontifici et Maximo Alexandrino (apud Euseb. H. E. VII. c. 25.); schismaticos Felicissimum et Fortunatum Cyprianus Cornelio Pontifici (ep. 55.); Arium omnibus Episcopis catholicis Alexander Alexandrinus (ep. inter Opp. Athanasii T. I. p. 397.). In causa Nestorii, Eutychianorum, Pelagianorum multae ultro citroque inter Episcopos datae sunt epistolae commonitoriae. Cf. Stapleton T. I. l. VII. c. 7.

Ad eandem servandae fidei et praecavendi periculi sollicitudinem pertinet, quod tum Clericis tum aliis fidelibus transeuntibus ab una Ecclesia ad aliam dari consueverunt a suis Episcopis litterae communicatoriae eorum sincerae fidei testes, ne homines a tradita fide devii ullibi in communionem fidelium irrepere possent. Conferantur canones Apostol. 10. et 26. (in versione Dionysii Exigui 13. 34.); Iliberitanus 58; Laodicenus 41; Chalcedonensis 11. (Act. XV.); Constitut. Apostolic. l. II. c. 58; Basilii ep. 191. T. III. p. 284; ep. 203. p. 301; Zosimi Paphis ep. 1. n. 1. ad Episcopos Galliae eto.

4°. Praeterea extraordinarium quidem, sed ubi periculum novitatis imminet vel necessitas alicubi iam exortae id postulare videbatur, efficax praesidium unionis et consensionis, pariterque ad solemniorem confirmationem antiquitatis et damnationem novitatis erant et sunt Concilia Episcoporum vel ex provinciis singularibus, vel ex universa Ecclesia orbis terrarum. De hoc sicut etiam de unitatis glutino (ut Cyprianus loquitur) longe praecipuo atque ordinario per communionem omnium pastorum cum successore Petri tanquam membrorum cum capite (Concil. Chalcedon.) distinctius hic agere non possumus, cum istius tractationis alius proprius sit locus.

Iam haec tanta communio omnium Episcoporum universae Ecclesiae inter se, et haec tanta sollicitudo communis et unius fidei consideranda est simul cum principio fundamentali, cui omnes innitebantur et a quo totam fidei oeconomiam pendere apud omnes certum erat; retinendam scilicet esse fidem semel traditam, omnem novitatem oppositam esse subversionem fidei et salutis: « nihil innovetur, nisi quod traditum est. » Vide supra th. VIII. His autem simul spectatis quis non videt, quam apte ministerium institutum ad conservandam Traditionem etiam secundum visibilem constitutionem suo respondeat muneri? Hac enim unione et his pastorum unitorum principiis positus fieri numquam potuit, ut vel repente et uno quodammodo impetu vel paulatim serpendo novitas contra vetustatem praevaleret, et totam inficeret Ecclesiam, idque ita ut huiusmodi innovationis nec tempus nec modus nec historia ex certis et patentibus factis designari possit. Demonstratio haec erit adhuc plenior, si addatur consideratio altera, qui quantique viri fuerint in hac unione et inter se et cum suis antecessoribus per longam aetatum seriem et in omnibus Ecclesiis orbis terrarum coniuncti.

II. Si mentem primum convertamus ad aetatem ss. Patrum, custodes illi fidei divina providentia per universas Ecclesias inde ab Apostolis per multa saecula dispensati insignes fuerunt morali universalitate omnes amore et studio doctrinae ab Apostolis traditae ac detestatione pari

omnis novitatis; multi ex iis doctrinam, quam acceperant et tradebant ut apostolicam, martyrio sanguinis vel aerumnosae confessionis confirmarunt; praestantes non solum cognitione doctrinae quam ab antecessoribus acceperant et cui innutriti erant, sed etiam sanctitate vitae christianae; multi ex iis clari ingenio et scientia amplissima rerum divinarum et humanarum. Hi viri tot ac tanti omnes inter se conspirantes sententiis, uniti communionem, in id omnem suam sollicitudinem, omnes suas curas conferebant, de quo paulo ante diximus, ut semper servaretur antiquitas et arceretur quaevis novitas doctrinae ceu subversio totius religionis christianae. Adhibebantur igitur opes omnes maximae et aptissimae, adhibebantur ab hominibus aptissimis, adhibebantur modis aptissimis ad conservationem traditae doctrinae; ergo si divina providentia adest rebus maximis, a quibus pendet religio et salus populi christiani, fieri non potuit innovatio et traditae doctrinae corruptio.

Haec porro consideratio saltem quoad suas partes essentielles applicari potest omnibus aetatibus Ecclesiae et successione apostolicae. Si quando sanctitatem et scientiam quod adinet, nubes quaedam inductae sunt, certe idem semper mansit studium Traditionis servandae, idem horror novitatis, eadem consensio in doctrinam a ss. Patribus acceptam; atque adeo si aetate Patrum doctrina apostolica perseveravit integra, non minus intemerata eadem ad nos usque perducta est.

His rationibus, quas hic vix paucis indicavimus, omni tempore a sanctissimis Traditionis custodibus ipsis vindicata est auctoritas et fidelitas antecessorum suorum in eodem munere custodiae depositi. Patres Concilii Lateranensis sub Martino I post antecedentium Patrum sententias unanimes recitatas exclamarunt: « *Domini Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi perficientes cum summa devotione ss. Patres verbum, datam eis lucernam ab eo gratiae et scientiae non utique sub modio absconderunt infructuosae obscuritatis, sed super candelabrum sustulerunt salutiferam doctrinae, quatenus resplendeat omnibus qui in domo sunt, id est populo catholicae Ecclesiae....* Quae utique et nos per le-

tionem venerabilium sermonum eorum perspicentes, ipsum quidem glorificamus Patrem luminum, *ex quo omne datum bonum et omne donum perfectum mandatum est eis ad plenitudinem catholicae eius et apostolicae Ecclesiae*; accusatores autem eorum merito reprobavimus tanti luminis obumbrare nitentes veram confessionem per novitatis commentum » (Harduin. T. III. p. 886). Augustinus multis in locis eo quo diximus modo, auctoritatem Patrum antecedentium commendat eloquentissime. Sic postquam plurium sententiam adversus Iulianum Pelagianum adtulerat: « *isti Episcopi sunt, inquit, docti, graves, sancti, veritatis acerrimi defensores* adversus garrulas vanitates, in quorum ratione, eruditione, libertate, quae tria bono iudici tribuisti, non potes invenire quod spernas. Si episcopalis synodus ex toto orbe congregaretur, mirum si tales possent illic facile tot sedere. Quia nec isti uno tempore fuerunt, sed fideles et multis excellentiores paucos dispensatores suos Deus per diversas aetates temporum locorumque distantias, sicut ei placet atque expedire iudicat, ipse dispensat... Tanto tibi sunt terribiliores, quia oppugnas catholicam fidem, quam in lacte suaverunt, quam in cibo sumpserunt, cuius lac et cibum parvis magnisque ministraverunt... Talibus post Apostolos sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, aedificatoribus, pastoribus, nutritoribus crevit; ideo profanas voces vestrae novitatis expavit... Quaesiturus es iudices, ubi tot sanctos doctores egregios atque memorabiles catholicae veritatis accusas... insuper et universam Christi Ecclesiam, cui divinae familiae dominica cibaria fideliter ministrantes ingenti in Domino gloria claruerant » August. cont. Iulian. l. II. n. 37. Vide eundem contra Iulian. l. I. n. 30-34; l. II. n. 31. 34; Oper. imperf. l. II. n. 37; Clement. Alex. Strom. VII. p. 762; Tertull. Praescript. c. 29; Athanas. de Synodis n. 4. 43. 47; Basil. contra Eunom. l. I. n. 3; Gregor. Naz. ad Cledon. ep. 2. Opp. T. II. p. 97; Hilar. ad Constant. l. I. n. 5; Lirinens. n. 33.

Iam si simul omnia comprehendantur quae hac thesi diximus, modus et scopus communionis omnium pastorum, sollicitudo et praesidia servandae Traditionis, ardens studium unius semper et eiusdem doctrinae cum detestatione

novitatis, sanctitas, scientia eorumdem pastorum; evidens est successione apostolicae secundum suum visibile elementum plenissima aptitudo ad servandam integritatem traditae doctrinae, ita ut his per se spectatis sub communi etiam providentia Dei mutatio et corruptio moraliter impossibilis appareat. At quoniam haec omnia dona, haec perpetua unitatis et consensionis conservatio iuxta Christi promissiones sunt et demonstrantur esse effectus tutelae Christi manentis cum successoribus Apostolorum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi, et Spiritus veritatis manentis cum eisdem in aeternum (th. V.), certitudo oritur theologica, supernaturalis et absoluta.

Corollarium 1um ad duas theses antecedentes. Quando constat de existentia et auctoritate semper viventis magisterii et ministerii ad conservandam Traditionem iuxta modum in superioribus thesibus demonstratum; sufficit demonstrasse aliquo tempore obtinentem consensum fidei in successione apostolica, quo vindicetur revelatio divina et apostolica Traditio cuiusvis capitis doctrinae. Inquisitio ergo veritatis revelatae, et disputatio cum heterodoxis non a singularibus doctrinae capitibus, sed a demonstratione universalis principii cognitionis, videlicet ab auctoritate et munere successione apostolicae ad conservandam ac propagandam integram revelationem exordienda est. ²Ordo rerum desiderabat illud prius proponi, quod nunc solum disputandum est, quibus competat fides ipsa, cuius sint Scripturae, a quo et per quos et quando et quibus sit tradita disciplina, qua sunt Christiani... Illic erit veritas Scripturarum et expositionum et omnium traditionum christianarum » Tertull. Praescript. 19. Vide supra th. VIII. cf. p. 5. sq. 21.

Nihilominus ut ad fructum scientiae theologicae demonstretur *historice*, et adversus eos qui negant principium auctoritatis, vindicetur *polemice* apostolica origo et revelata veritas singulorum dogmatum, non sufficit mera appellatio ad consensum praesentem; sufficit tamen demonstrare consensum in eandem dogmatis veritatem aliquot saeculis antea actis, quae tempora Patrum appellantur, quin

necesse semper sit testimoniis disertis exhibere consensum aetatis apostolicae vel proxime sequentis ex parois, quae nobis supersunt monumentis. Scientifce enim, etiam adversus negantes authenticum magisterium, ex consensu antiquitatis christianae licet paulo sequioris potest inferri derivatio doctrinae ex tempore apostolico, et consensus praesens ostendi connexus cum doctrina aetatis apostolicae per demonstratum consensum temporis intermedii, dum doctrina quam nunc profitemur, demonstretur identica cum doctrina Patrum quarti puta quintive saeculi ex testimoniis disertis, et haec ipsa ostendatur identica cum doctrina aetatis apostolicae ex impossibilitate mutationis et innovationis.

Corollarium 2um. Quamvis in doctrinis traditis quae omnia sunt explicitae credendae, semper fuerit plenus consensus (Aug. contr. Iulian. l. I. n. 31.); possunt tamen contineri in obiectiva revelatione capita doctrinae, in quibus aliquo tempore consensus vel non fuerit satis perspectus vel reipsa non obtinuerit (August. ibid. n. 22.). Unde fieri quidem nequit, ut in successione apostolica post consentientem affirmationem et professionem explicitam alicuius doctrinae fidei sequatur intra fines Ecclesiae eiusdem doctrinae negatio, vel vicissim post consentientem negationem et damnationem eiusdem affirmatio; potest tamen fieri, ut post discordes sententias sequatur plenissimus consensus.

Ergo a) discors sententia de aliqua doctrina inter custodes fidei in communione mutua perseverantes non est argumentum per se sufficiens ad probandum, doctrinam non esse divinitus traditam; licet probet, de divina eius traditione saltem ad obligationem fidei pro omnibus seu fidei catholicae nondum satis constare. Contra b) in quacumque communione demonstrari potest inducta post antecedentem consensum professionis fidei mutatio ex affirmatione in negationem vel vicissim, ea non est Ecclesia Christi.

THESS X.

De distinctione inter auctoritatem historicam et dogmaticam in testificatione Traditionis.

« Discrimen inter principia Ecclesiae ante Concilium Nicaenum et Ecclesiae sequentis aetatis a Protestantibus quibusdam assertum, quod Ecclesia uno tempore apostolicam originem suae doctrinae testimoniis mere historicis, tempore alio auctoritate sui magisterii vindicare con- snerit, plane fictitium censi debet. Quovis enim tempore elemen- tum historicum in antiquitate ac consensione testificationis et elemen- tum divinum auctoritatis per assistentem Spiritum veritatis distin- etum, numquam tamen unum ab altero separatum intelligebatur. »

Affirmant Protestantes (ut Twesten Dogmatic. T. I. p. 117.), antiquiorem Ecclesiam solum historicae appellasse ad Traditionem, demonstrando scilicet in Ecclesiis apostolicis, quibus Apostoli ipsi praedicaverant, per continuam successione Episcoporum usque ad sua tempora saeculi II. et III. fidem ab Apostolis traditam nondum fuisse corruptam, sed adhuc integram; posteriori vero tempore Ecclesiam a id quod testimonio Traditionis historice considerato deerat, supplere studuisse auctoritate, quam sibi vindicabat. » Docent alii (Lessing, Delbrück), Ecclesiam antiquam ante Nicaena tempora sibi sufficere censuisse traditam regulam fidei; post Concilium Nicaenum vero habuisse Scripturas inspiratas ut unicum fontem et normam doctrinae fidei. Hanc temporum comparationem alii plerique invertunt affirmantes, usque ad saeculum IV. vel etiam tardius usque ad saeculum VII. unicum normam fuisse Scripturas, ex eo autem tempore coepisse appellari etiam ad Traditionem (cf. cl. P. Perrone de Tradit. n. 381.).

I. Quam haec omnia non solum falsa sint sed prorsus absurda, patet cuivis comparanti doctrinam ss. Patrum in superioribus duabus thesibus propositam, ubi ad singula capita citavimus testimonia tam Patrum, qui ante Concilium Nicaenum, quam qui post illud tempus a II° ad VI° et VII° saeculum floruerunt. Vetustiores ac recentiores illi Patres uno ore plene consentiunt tum in usu Traditionis velut demonstrationis historicae ex perpetua successione Episcoporum, ex connexione cum Apostolis et communione et con-

sensione universali; tum in praedicanda Traditionis infalibili securitate et divina auctoritate, quae derivetur a Spiritu veritatis inhabitatore Ecclesiae; tum in asserenda haec Traditione authentica tanquam norma interpretationis Scripturarum, quamvis de hoc ultimo inferius data opera nobis agendum adhuc sit.

Sane si Patres apostolici et subsequentes II. III. saeculi Irenaeus, Tertullianus etc. appellant ad doctrinam ab initio traditam, ad Traditionem quae est ab Apostolis per successiones presbyterorum, ad census Ecclesiarum apostolicarum; idem non minus frequentatur a Patribus post Concilium Nicaenum, Athanasio, Epiphonio, Optato, Augustino, Vincentio Lirinensi ceterisque, qui sanctos antecessores commendant, quia « quod a Patribus acceperunt, filiis tradiderunt, » ut loquitur Augustinus; et ante eum Athanasius: « nos quidem sententiam, inquit, a Patribus ad Patres transiisse demonstramus... vos synodum insectamini, quia videlicet non vestra sed illa definerit, quae ab initio tradidere testes oculati, qui et ministri verbi fuere » de Decret. Nicaen. n. 27. Nec minus quam Irenaeus et Tertullianus Patres quoque posteriores appellant ad continuam successionem in Ecclesia potissimum Romana ut centro et vinculo unitatis, « quoniam per eam successionem perpetuo manifesta veritas demonstratur, » ut testantem vidimus Epiphanium; et Augustinus: « tenet me, inquit, in Ecclesia ab ipsa Sede Petri usque ad praesentem episcopatum successio sacerdotum » contr. epist. fundamenti n. 5. Vide supra p. 69. sq.

Vicissim Patres posteriores potissimum fundamentum constituunt quidem in consensione, quatenus ea est et effectus et criterium Spiritus veritatis manentis in aeternum cum successione apostolica, atque adeo appellant ad auctoritatem magisterii derivatam ex promissa assistentia Spiritus Sancti. At vero non minus disertae Patres vetustissimi Ignatius, Irenaeus, Tertullianus supremam rationem, cur a communi doctrina Ecclesiae dissentire nefas sit, et qua constet, divinam doctrinam esse sincere et integre per successionis ordinem conservatam, tandem revocant ad auctorita-

tem divinitus derivatam a Christo in Apostolos et ab Apostolis in eorum successores, ad « charisma veritatis communicatum cum episcopatus successione, » ad « communicationem Christi id est Spiritum Sanctum, » ad promissum et missum « doctorem veritatis Spiritum Sanctum. » Vide p. 74. sq.

In doctrina itaque Patrum de ministerio Traditionis distinguitur disputatio duplex, de elemento scilicet visibili et de charismate invisibili, quae duo sunt quidem connexa, cum visibile ab invisibili pendeat, in propria sua ratione constituitur, et quodammodo informetur; considerantur tamen a Patribus et debent considerari ambo distincta. Nimirum ut demonstrent conservationem et derivationem doctrinae ab Apostolis, Patres vetustissimi tria distinguunt, successionem apostolicam, consensionem, et perpetuum charisma Spiritus Sancti. Successio Episcoporum inde ab Apostolis est necessaria, non tamen in Ecclesiis singulis per se sufficit ad demonstrandam apostolicitatem doctrinae; *negative* ergo ex eius defectu probant, a sectis posterius exortis non teneri apostolicam doctrinam. Ut non solum materialis sed formalis sit successio apostolica, postulatur in perpetua successione personarum (Episcoporum) simul consanguinitas et successio doctrinae; huius autem criterium est consensus et communicatio cum Ecclesia universali (1), cuius iterum communionis vinculum simul et criterium est communicatio

(1) « Ubi tunc (sub Apostolis) Marcion..... ubi tunc Valentinus? Nam constat illos neque adeo olim fuisse, Antonini fere principatu, et in catholicam primo doctrinam credidisse apud Ecclesiam Romanensem, donec sub episcopatu Eleutheri benedicti... in perpetuum discidium relegati venena doctrinarum suarum disseminaverunt... Cupio ostendant mihi, ex qua auctoritate prodierunt... Prohent se novos Apostolos esse, dicant Christum iterum descendisse, iterum ipsum docuisse, iterum crucifixum, iterum mortuum, iterum resuscitatum; sic enim Apostolos solet facere; dare illis praeterea virtutem eadem signa edendi, quae et ipse... Ceterum si quae audent interserere se aetati apostolicae, ut ideo videantur ab Apostolis traditae, quia sub Apostolis fuerunt, possumus dicere: edant ergo origines Ecclesiarum suarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis vel apostolicis viris qui tamen cum Apostolis perseveraverint, haberit auctorem et antecessorem... Confingant tale aliquid haeretici... Sed etsi confinxerint, nihil promovebunt. Ipsa

cum Ecclesia Romana, quae unitatis radix est ac centrum (supra p. 69. sqq.). Iam ex hac successione et consensione Patres argumentum ducunt dupliciter: a) magis *historicum* et *philosophicum*, quia *historice* constat, Episcopos sibi succedentes quorum memoria et nomina in Ecclesiae veneratione servata sunt, fideles fuisse custodes fidei; neque enim in serie Episcoporum eius nomen fuisset toleratum, qui depositum adulterasset (cf. supra p. 82.). Praeterea unanimis consensus omnium Ecclesiarum, quae per totum orbem constitutae sunt, est ipse argumentum etiam *philosophicum* veritatis; error enim est multiplex, veritas una. « Ecquid verisimile est, inquit Tertullianus Praescript. c. 28, ut tot ac tantae (Ecclesiae) in unam fidem erraverint? Nullus inter multos eventus est unus exitus, variasse debuerat error doctrinae Ecclesiarum. Ceterum quod apud multos unum invenitur, non est erratum sed traditum. » Haec historica et philosophica consideratio instituitur potissimum polemica et in oppositione ad varietates et dissensiones multiplicium haereseon. b) Argumentum proprium ac supremum ducunt, ut vidimus, ex consideratione *theologica* successionis et consensionis, quatenus a Christo originem habet ad custodiam depositi, et ad hoc infallibiliter servandum ei promissa et semper praesto est tutela Christi et assistentia Spiritus Sancti (th. VIII. n. 3').

Non ergo in modo considerandi ministerium Traditionis et in methodo demonstrandi integritatem doctrinae traditae

enim doctrina eorum cum apostolica comparata ex diversitate et contrarietate sua pronuntiabit, neque Apostoli alienius auctoris esse neque Apostolici... Ad hanc itaque formam provocabuntur ab illis Ecclesiis, quae licet nullum ex Apostolis vel Apostolicis auctorem suum proferant, ut multo posteriores, quae denique quotidie instituantur, tamen in eadem fide conspirantes non minus apostolicae deputantur pro consanguinitate doctrinae. Ita omnes haereses ad utramque formam (successionis apostolicae, et consanguinitatis doctrinae in consensione cum Ecclesiis apostolicis) a nostris Ecclesiis provocatae, probent se, quae putant, apostolicas. Sed adeo nec sunt, nec possunt probare quod non sunt; nec recipiuntur in pacem et communicationem ab Ecclesiis quoquomodo apostolicis, scilicet ob diversitatem sacramenti nullo modo apostolicae. Tertull. Praescript. c. 30-32; cf. 36. 37; Clem. Alex. Strom. VII. p. 764. 765.

ullum est discrimen inter Patres vetustissimos et inter recentiores. Sed qui hoc confinxerunt, solum adtenderunt argumentationem historicam apud vetustiores Patres dissimulata argumentatione theologica, quae est potissima et non minus diserta apud eosdem; contra vero Patrum recentiorum solam partem theologica, dum appellant ad auctoritatem manentem ex promisso et collato charismate veritatis, selegerunt neglecta eorum argumentatione historica et philosophica. Hac sane arte contradictiones et diversitates sententiarum ubique reperientur.

II. Protestantes ex suo principio fundamentali neque in consentiente testificatione antiquitatis christianae et Ecclesiae totius agnoscunt authenticam propositionem revelatae doctrinae, sed tantummodo historicum *testimonium fidei*, ut loquantur, h. e. testimonium ex quo discamus, quae fuerit eorum attestantium fides; ita ut non fides nostra ad illud testimonium conformanda, sed testimonium ipsum ad normam unam fidei, quae est Scriptura, examinandum et iudicandum sit (cf. supra p. 7.). Quoniam vero vel inviti sentiant, quantum sit ponderis in sententia ac iudicio antiquitatis christianae, conantur hoc ipsum suum principium obtrudere vetustis Patribus. Aiunt igitur, Patres illos ad Ecclesiarum et nominatim ad Ecclesiarum apostolicarum doctrinam tum vigentem solum appellasse, *quia* vel *quatenus* videbant eam actu consentire cum doctrina Scripturarum; adeo ut demonstratio apostolicitatis doctrinae ex Scripturis independentem a sensu et consensu Ecclesiarum praecedat et sola sit propria demonstratio, examen autem professionis Ecclesiae subsequatur, et si ea reperiatur conformis Scripturis, confirmationem aliquam praebet demonstrationis propriae, quae instituta est ex solis Scripturis independentem ab auctoritate et Traditione Ecclesiae.

Quam hoc impudens sit mendacium, puto satis constare ex superioribus. Vide th. VIII. Nihilominus praeter iam demonstrata inquiramus sententiam veterum Patrum de hac re adhuc distinctius. Statuunt unanimes et disertissimis verbis, praedicationem et Traditionem ecclesiasticam esse normam supremam et necessariam, ad quam Scripturarum

et canon et lectio et interpretatio exigenda sit. Non ergo Scripturae sensus erutus interpretatione independenti est eis norma, ad quam examinent et vel probent vel reiiciant praedicationem et Traditionem Ecclesiae; sed haec praedicatione ut ab Ecclesia proponitur, est eis fidei obiectum et norma, ad quam sententia de ipso Scripturarum canone et vero sensu exigenda sit.

Per successionem Episcoporum, quibus Apostoli Ecclesiam quae in unoquoque loco est tradiderunt, ait Irenaeus, « pervenit usque ad nos custoditione sine fictione Scripturarum tractatio plenissima... et lectio sine falsatione, et secundum Scripturas expositio legitima » l. IV. c. 33. n. 8. Eodem modo Tertullianus: « ergo non ad Scripturas provocandum est, nec in his constituendum certamen... Ordo rerum desiderabat illud prius proponi... quibus competat fides ipsa, cuius sint Scripturae, a quo et per quos et quando et quibus sit tradita disciplina, qua fiunt Christiani; ubi enim apparuerit esse veritatem disciplinae et fidei christianae, illic erit veritas Scripturarum et expositionum et omnium Traditionum christianarum » Praescript. 19. Ut autem reperiatur, ubi sit veritas doctrinae, provocat Tertullianus cum ceteris ad consensum Ecclesiarum (supra p. 71.). Unde monet ulterius Irenaeus, in Ecclesia a Domino ipso positos esse doctores: « ubi igitur charismata Domini posita sunt, ibi discere oportet veritatem, apud quos est ea, quae est ab Apostolis Ecclesiae successio... Hi enim et fidem nostram custodiunt... et Scripturas sine periculo exponunt l. IV. c. 26. n. 5; cf. ib. c. 32. n. 1. Ita et Clemens Alexandrinus: « recta sunt omnia coram iis, qui intelligunt h. e. iis, qui ab ipso (Domino) declaratam expositionem Scripturarum secundum ecclesiasticam regulam accipientes conservant » Strom. VI. p. 676. Verum et genuinum Gnosticum ait esse, « qui cum in ipsis consenuerit Scripturis servans apostolicam et ecclesiasticam dogmatum rectitudinem, rectissime vivit » Strom. VII. p. 762. (cf. VI. p. 645. 679; VII. p. 755; Origen. Princip. IV. n. 9; Euseb. Demonstr. Evang. l. I. c. 8.). Clementis discipulus Origenes tum in praefatione ad libros de Principiis ut fundamentum totius theologiae et

γινωσκω; christianae declarat *praedicationem ecclesiasticam* (cf. supra p. 68.); tum discrete Traditionem definit esse normam supremam interpretationis Scripturae. « Quoties (haeretici) canonicas proferunt Scripturas, inquit, in quibus omnis Christianus consentit et credit, videntur dicere: ecce in domibus est verbum veritatis (Matth. XXIV. 26.). Sed nos illis credere non debemus nec exire a prima et ecclesiastica Traditione, nec aliter credere nisi quemadmodum per successionem Ecclesiae Dei traditum est » Comment. in Matth. n. 46. T. III. p. 864. In Recognitionum libris nomine Clementis Romani suppositis sed scriptis saeculo III. ineunte, inducitur s. Petri admonitio. « Multas, ut video, ingeniosi homines ex his quae legunt, verisimilitudines capiunt; et ideo diligenter observandum est, ut lex Dei cum legitur, non secundum proprii ingenii intelligentiam legatur. Sunt enim multa verba in Scripturis divinis, quae possunt trahi ad eum sensum, quem sibi unusquisque sponte praesumpserit, quod fieri non oportet. Non enim sensum, quem extrinsecus adtuleris, alienum et extraneum debes quaerere, quem ex Scripturarum auctoritate confirmes; sed ex ipsis Scripturis sensum capere veritatis, et ideo oportet ab eo intelligentiam discere Scripturarum, qui eam a maioribus secundum veritatem sibi traditam servat » l. X. n. 42. (Galland. II. p. 322.) cf. l. VIII. n. 37. (ib. p. 298.). Ne prolixiores simus, omnium Patrum inde ab aevo apostolico ea est sententia, quae s. Vincentio Lirinensi saeculo V° « a quam plurimis sanctitate et doctrina praestantibus viris » confirmata est, unumquemque « duplici modo munire fidem suam debere; primo scilicet divinae legis auctoritate, tum deinde Ecclesiae catholicae Traditione. » Ratio autem, cur Scripturarum canonici « ecclesiasticae intelligentiae iungenda sit auctoritas, » a Vincentio declaratur: « quia videlicet Scripturam sacram pro ipsa sua altitudine non uno eodemque sensu universi accipiunt; sed eiusdem eloquia aliter atque aliter alius atque alius interpretatur, ut paene quot homines sunt, tot illic sententiae erui posse videantur. » Nominatis aliquot haereticis, qui suas haereses ex ipsis Scripturis defendunt, concludit: « atque ideo multum necesse est propter tantos

tam varii erroris anfractus, ut propheticae et apostolicae interpretationis linea secundum ecclesiastici et catholici sensus normam dirigatur » Lirin. cc. 1. 2. 38; cf. etiam August. de Genesi ad litter. Op. imperfect. n. 15; Rufin. Hist. Eocl. 1. II. c. 9. Vide Stapleton Controv. 1. XI. c. 3.

THESIS XI.

Per synthesis ex praecedentibus colligitur proprius Traditionis conceptus, et ex Patrum sententiis confirmatur.

« Doctrina fidei universa, quatenus sub assistentia Spiritus Sancti » in consensu custodum depositi et doctorum divinitus institutorum continua successione conservatur, atque in professione et vita totius Ecclesiae sese exserit, sensu maxime proprio divina est Traditio. Hanc » ss. Patres dicunt praedicationem ecclesiasticam, intelligendi regulam, regulam apostolicam veritatis, si directe spectatur doctrina » ut obiectum, quod in successione apostolica servatur ac traditur; est autem et dicitur conscientia fidei, catholicus intellectus, ecclesiasticus » sensus, fides scripta in cordibus, sapientia non scripta, si directe » ut subiectum spectatur Ecclesia sub assistentia Spiritus Sancti constituta et charismate veritatis imbuta ad intelligendum, custodiendum » et explicandum depositum fidei. »

I. Prima pars theseos est mera synthesis antecedentium. Demonstratum est, promulgationem revelationis a Christo ipso esse ita dispositam, ut Apostoli pro Christo legatione fungentes suo ministerio et auctoritate praedicationis, qua per Spiritum veritatis erant instructi, Ecclesias fundarent, eisque totam doctrinam revelatam velut hereditatem transmitterent; atque adeo fit, ut religioni christianae secundum divini sui auctoris institutionem essentialis sit « obedientia fidei » respondens supernaturali auctoritati docentium, proindeque essentialis sit magisterium authenticum (th. IV.). Insuper demonstratum est, verbis disertis instituisse Christum, ut magisterium authenticum, cuius auctoritas est ex assistentia Spiritus Sancti inducentis in omnem veritatem, primo ordinatum ad infallibilem promulgationem revelationis sit perpetuum usque ad consummationem saeculi ad eiusdem integrae revelationis conservationem et propagationem (th. V.). Unde constat ulterius, hanc oeconomiam a Christo institu-

tam ex rei natura nexam esse cum caractere unitatis in universalitate fidei christianae (th. VI.); nec posse censi Scripturas substitutas magisterio successione apostolicae, sed eas esse instrumentum doctrinae, quod ipsis custodibus depositi est commissum custodiendum et explicandum (th. VII.). Tum demonstratum est, secundum hanc oeconomiam in Scripturis definitam et exhibitam evidenter inde a temporibus Apostolorum universam Ecclesiam esse constitutam, hocque nexam fundamentali principio, magisterium et ministerium ad custodiendam et praedicandam integram revelationem esse institutum in successione apostolica; idque ita, ut huic magisterio, quatenus in consensu et communione nominatim cum visibili unitatis centro spectatur, promissum sit semper praesens supernaturale charisma Spiritus Sancti (th. VIII.). Huic muneri porro intelleximus elementum visibile totius constitutionis et actum Ecclesiae tam in vita (si ita loqui fas est) quotidiana, quam in solemnibus gestis mirabiliter respondere; constanter tamen semper et ubique formalem rationem auctoritatis et plenae securitatis in servanda et explicanda doctrina repetitam fuisse a charismate invisibili Spiritus Sancti (th. IX. X.). Ex quibus omnibus apparet, Ecclesiam universam omnium aetatum et omnium locorum cum tota sua historia esse magnum commentarium realem, ac perpetuum confirmationem veri sensus, quem in verbis Christi et Apostolorum expressum Catholici credimus et demonstramus.

Ergo demonstratum est, insitam naturam et propriam rationem Ecclesiae a divino fundatore esse ita constitutam, ut fides et disciplina divinitus primum a Christo ipso et dictante Spiritu Sancto ab Apostolis tradita, per ministerium et magisterium authenticum semper vicens ac vivens a generatione in generationem propagetur. « Et timebunt qui ab occidente, nomen Domini, et qui ab ortu solis, gloriam eius, cum venerit... Hoc foedus meum cum eis, dicit Dominus: Spiritus meus qui est in te (1), et verba mea quae

(1) Allocutio Domini non est directa ad Isaiam, sed ad eos quibus cum suum hoc foedus futurum esse dicit, h. e. vel ad populum christianum vel ad Christum simul et ad Ecclesiam. Ergo pronomen numeri